

ABONNEMENT
Pays étrangers
Pour un an: 2 Dolars
Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESSE
"İctihad,, Constantinople
Téléph: St. 865
xxvième ANNÉE
1 Décembre 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ
No: 310

ABONEMAN:
Seneliği [24Nüsha] Türki-
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-
lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ
Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève.
Yirmi altıncı sene
1 Kânunievvel 1930

DİN NOKTASINDAN

A'İLEDE TERBİYE[*]

— Mab'ad ve hitam —

Bizim terbiye sistemimiz, bir taratan çocuğun anlamayacağı şeyleri mihanikî olarak çocuğun kafasına sokmaktan ve diğer taraftan tedkika yaklaşılabileceği mevzu'lardan zekâsını uzaklaştırmaktan ibaret olan tenakuzlarla doludur.

Fakat M. Ménar'ı i'tiraz ederek diyecek ki çocuk babasının i'tikadını annesinin yahud büyük annesinin i'tikadi karşısına muhalif olarak çıkarabilmemelidir. »

— Bunda ne mahzur vardır? A'ile içinde her şey hakkında da'ima küçük ihtilâflar, geçici munakaşalar vardır ki a'ilenin güzel ahen-gine asla mani' olmaz; en muhim ve engayri kat'i mes'eleler mevzu'ı bahs olduğu vakit iş başka durlu olurmu?

— Şüphesiz, aldandıkları vakitte bile ebe-veynin sözlerine inanmaktan ibaret olan ihtiramdan bir az gayb etmesi çocuk için daha iyidir. Çok şükürki ebeveyne hürmet, bunların asla yanılmayacaklarına i'tikad etmek asla değildir, [Bunlar tamamen ayrı ayrı şeylerdir] Çocuk erkenden ictihadını kullanır. Önünde bulunduğu az çok mutezad iddî'alarından hakikatı ayırmak çocuğa öğretilir.

Ona hazır bir muhakeme vermeye çalışmak yerine kendi muhakemesi uyandırılabilir.

Esasi olan çocuğun ruhunu ateşlendirmek den mutaassıblandırmaktan ictinab etmektir; melekeleri ahenkdar bir surette inkişaf etmek, için çocuk sükûne muhtacdır. Çocuk rüzgâr darbelerine ve kasırgaya ma'ruz olmaması lâzım gelen nazik bir fidandır. Bundan dolayı onun zulmet içinde yahudi dinî efsanelerin yarım ziyası içinde tutulması lazım gelmez

çocuğun ihtiras [Passion] ve teassub teşevv-şünden esirgemek için yegâne çare her mevzu' [convenu] dinin haricine koymak, her şeyi soğuk kanlılıkla feylesofane mu'ayene etmeye, mes'eleleri nefsulemirden oldukları gibi ya'ni meşkûk ma'nali basit mes'eler olarak telekki etmeye alıştırılmalıdır. [1]

Çocuğun hürriyeti fikriyyesini [«Spontanéité intellectuelle»in] uyandırmak için ona şöyle söylemek en iyi olanıdır: benim i'tikadım bu merkezdedir, böyle inaddığımın sebepleri de şunlardır; ihtimal ki yanlışyorum, Annen yahud diğer fulan kimse başka şeye inanıyor, ve buna inanmak için iyi kötü onunda bulduğu sebepler vardır. — Bu suretle çocuk bu pek nadir olan şeyi, vicdan hürriyetine hürmet etmek hasletinin kazanır. Ebeveyni için beslediği hürmeti bunların mütemessik olduklarını gördüğü muhtelif akidlere de te'alluk eder ve küçük yaşından itibaren, samimî ve muhakemeli her i'tikadın en yüksek derecede hurmete şayan oldu günü öğrenir.

Pek yakından bir çocuk tanım ki bu usul üzere terbiye edildiğinden dolayı da'ima memnu ve müteşekkik olmuştur.

Ne beşerin ne dünyanın akibeti, mukadderi hakkında bir kelime'i şهادete beuzeyen hiç bir ictihad arz olunmadı; dininin kana,atleri, [«certitude»leri] yerine ona ancak mümkinat-tan ve metafizikin ihtimallerinden bahsolundu.

[1] Çocuk için teşevvşün en büyük sebepleri arasında,şunu gösterelim:babası hür düşününçeli [libre penseur] dir. Validesi «catholique dir [Ya'ni mu'tekid dindardır] çocuk kilisede dinî vazifelerinin yapmayanlaım cehenneme gideceklerinin söylendiğinin işidir : çocuk şu halde düşünür ki eğer babası ölürsen bir daha asla görmeyecek meğer ki onunla beraber cehenneme gide , bu takdirde de vâldesini bir daha görmeyecek. Yokluğa ya'ni öldükten sonra tamamen yok olmaya inanmak daha az elim ve daha perişan edici olurdu. — İlâve edelim ki bu hususda protestan rahiblerinin çoğu ba husus İngilterede ve Müttehidei Amerikada catholic rahiblerden daha az mute'assib değillerdir.

[*] Baş 308 inci nushada

On üç buçuk yaşına doğru takdiri ezeli [Destinée] mes'lesi ansızın karşısına çıktı. Akrabasından pek sevdiği bir ihtiyarın ölümü bu yaşda ber mu'tad düşünülebildiği dereceden çok ziyade düşündürdü; fakat felsefi i'tikadları kendisine balıgen ma beleg el verdi; kendi hesabına, ölümü pek yakından ve bir çok kereler görmüş olduğu halde, bu felsefi i'tikadlar ona hala el vermektedir. Mes'eledе ekseriya ehemmiyeti olan bu misali beşeri ve şahsi bir tecrübe olarak zikrediyorum.

Hulâsa, bir çocuğa ölümden nasıl bahs etmelidir? Cesurane cevap veririm, büyük bir kimseye bahs olunur gibi; ancak mücerred [abstrait] ve şibhi [consret] lisan farkı müstesna. Bittabi' çocuğu artık oldukça müdrik, on yaşını geçmiş fırladığından, yahud bebeginden başka şey düşünmeye kabiliyetli farz ediyorum şu kana'attem ki o zaman artık ona karşı reculane bir lisan kullanmalı bu mudhiş mes'eleler hakkında bize en ziyade varid görünen şeyi bildirmelidir. Natüralist akıdelerine mutemayil olan, hür düşüncü [Le libre-penseur = hür endiş], oğluna veya kızına der ki ölüm, şübhesiz vücudun bir inihlali, bir dağılmasıdır. Tabiatın sağır hayatına bir avdetdir, ebedî istihalenin başlamasıdır. Bizden yaptığımız eyilik kalır, eyi amellerimizle ve büyük fikrimizle insaniyetde yaşarız. Ebediyeti ruh [ölmezlik] hayatın tenasülülü [«Fécondité»sidir] [*]

Spiritualist ona ruh ve cisim ayrı ayrı şeylerdir ve ölüm bir kurtuluş [ruhun cisim kaydinden kurtulması]dır, der.

Panthéist, yahud monist üç bin senelik eski sözü tekrar eder: «Tat twam asi»: Sen bu son ve modern çocuk gene brakman gibi eşyanın sathı altında esrarengiz bir vahdet olduğuna ve bu vahdet içine girüb eriyebileceğine inanır

Hulâse'i kelâm, Kant felsefesine salık olan baba vazifede hayati hazira mutekaddim ve mütfevvik bir şey olduğunu, vazifeyi idrak etmenin kendi ebediyetini idrak etmek olduğunu anlatmaya çalışır.

Bu vech ile çocuğa her kes içtihadının mutlak hakikat olduğu iddiasından her halde ictinab ederek kendi içtihadlarını söyleyecek dir. İnsanca, ya'ni bir insana yapılan yolda mu'amele edilen çocuk, erkenden, hiç an'anevî dinden, hiç bir değişmez akideden iktibas etmeksizin kendi kendine bir i'tikad yapmayi

öğrenir; anlar ki hakikaten mukaddes i'tikad, hakikaten muhakeme ve mulahaza edilmiş, hakiketen şahsi olan i'tikaddır. Ve yaşı ilerilediği vakit, zaman zaman mechulun [Inconnu] nun dicretini his ederse, daha iyi hasse [Sens] lerin hiç bir tealluku olmayan, yalnız müfekkirede meveud olan bu dicretin hiç bir tehlikeli eiheti yoktur: bunu his eden çocuk, filosoflar ve arif [Sage] ler yapılan kumaşdan olacaktır.

J. M. Guyau

«Shakespeare» dramlarından:

JULES CESAR'IN TAHLİLİ

Türkçeye tercümesi 1908 de intişar eden bu dram 1601 tarihinde yazılmıştır. Shekspeare kadim tarihten ve bilhassa Roma tarihinden bir çok dram mevzu'u almıştır. **Troilus ve Cressida, Coriolon, Antione ve Cléopatra** gibi... Fakat bu eins ibda'larının içinde şaheseri **Jules Cesar** dır.

Bu dramın hakiki kahramanı Brütüs dür. Brütüs hakiki ve muhlis bir cumhuriyetçi emuzecidir. Jules Cesar'ın istibdada, diktatörlüğe temayül ettiğini görüyor ve cumhuriyetin, umumi hürriyetin tehlikeye düşmekte olduğuna kana'at getiriyor. Brütüs hamiyetle mümtaz necip bir a'ilenin evladıdır. Memleketin münevverleri, memleketin istibdat altına düşmek tehlikesinden kurtarılmasını Brütüs'ün asalet ve teşebbüsünden bekliyorlar, Kendisine imzasız mektuplar geliyor, Bunda: «**Brütüs, sen uyuyorsun, Roma zencirler içinde, uyan kim Olduğunu gör, Roma kalacakmı? Söyle, vur, hakkı yerine getir. Brütüs sen uyuyorsun. uyan!...**» me'alinde tahrik ve teşvik ibareleri bulunuyor.

Brütüs Cesar'ın evladı gibidir. Brütüs'ün Cesar'a şahsi muhabbeti vardır. Fakat Brütüs bu muhabbetin sesini susturuyor, ve onu hürriyete feda etmiye karar veriyor.

İlk sahnede gizli ittifakın, başlıca reisi Brütüs olan gizli cemiyetin teşekkül ettiği görülmür. İdealist, sanimi, olan Brütüs'ün yanında anif Cassius görünür. Cassius de pek muhtelif seciyede kimselerle muhat bulunur, dramın psikolojyaı alakası Brütüs'ün Cesar'ı öldürmeye karar verdiği ve kalbi hissiyatile yapmaya mecbur olduğu mübareze anında ve

[*] Ölüyoruz biz fakat hayat ölmez.

Şu'le fanidir işti'al ebedi.

A. D.